

názoru, jenž byl vysloven a podrobněji odůvodněn v rozhodnutí čís. 8252 sb. n. s. a na němž nejvyšší soud trvá, že taková smlouva jest nežalovatelnou, což i dovolatel sám připouští. To stačí k odůvodnění žalobního nároku na vrácení splátek, i když nejde o nicotnost smlouvy, jak uvedly v důvodech svých rozsudků oba nižší soudy, neboť v souzeném případě šlo o oboustranný závazek, který byl částečně splněn jen žalobcem, kdežto žalované družstvo dosud neposkytlo žalobci žádné plnění. Kondikce byla by podle § 1432 obč. zák. vyloučena teprve, kdyby smlouvu splnily obě strany (viz rozhodnutí čís. 3728 sb. n. s.). Ano se tak nestalo, nelze žalobci, jenž jedině plnil, upíratí právo, žádati vrácení kondikcí. V napadeném rozsudku byla tudíž věc správně posouzena po stránce právní.

Čís. 9561

Nebyla-li v listině o prodeji losů udána cena každého losu zvláště, nýbrž všech úhrnem, jest smlouva nežalovatelnou vzhledem k § 2 písm. b) zákona ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák.

Předpisu § 1432 obč. zák. nelze se dovolávati, byl-li dvoustranný závazek splněn (částečně) jen jednou stranou.

(Rozh. ze dne 23. ledna 1930, Rv II 802/29.).

Žalované družstvo nabídlo podle prospektu žalobci ke koupi 3 čsl. státní stavební losy premiové v nom. hodnotě po 500 Kč, 3 losy turecké státní premiové v nom. hodnotě po 500 Kč, tři losy turecké státní premiové, v nom. hodnotě po 400 Frcs, 3 losy čsl. červeného kříže v nom. hodnotě po 20 Kč, 3 losy italského červeného kříže v nom. hodnotě po 25 lirách a jako premii 1 čsl. zlatý dukát proti 18 měsíčním splátkám po 300 Kč. Prospekt obsahoval větu: »39 tahů ročně, 9 tahů 1/2, 3 tahy 1/4, 3 tahy 1/5, 6 tahů 1/6, 9 tahů 1/8, 3 tahy 1/10, 3 tahy 1/11, 3 tahy 1/12«. Na základě tohoto prospektu koupil žalobce od žalovaného družstva podle prodejní listiny ze dne 30. dubna 1927 shora uvedené losy za podmínek v prospektu uvedených. V prodejní listině byla uvedena jen úhrnná cena 5.400 Kč, nebyly však v ní uvedeny kupní ceny jednotlivých koupených losů. Na základě této smlouvy zaplatil žalobce žalované straně na splátkách celkem 4.350 Kč. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se žalobce proti žalovanému družstvu, by bylo uznáno právem, že smlouva stran o koupi a prodeji tří losů čsl. státních stavebních, 3 losů tureckých, 3 losů čsl. červeného kříže, 3 losů italského červeného kříže, a 1 čsl. zlatého dukátu za kupní cenu 5.400 Kč, splatné na splátky, jest neplatnou a že jest žalované družstvo povinno zaplatiti žalobci 4.350 Kč. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby. Důvody: Prodejní listina obsahuje jen úhrnnou kupní cenu, neuvádí však kupní cenu za každý jednotlivý koupený (prodáný) los. To se příčí předpisu § 2 b) zák. ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. z. a jest následkem toho kupní smlouva neplatná (§ 879 obč. zák.: viz bližší odůvodnění v důvodech rozh. nejv. soudu ze dne 29. srpna 1928 Rv I 1905/27, čís. sb. 8252.).

§ 2 zák. ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák. není jen předpisem formálním, nýbrž stanoví podmínky, za nichž obchod s losy na splátky jest vůbec přípustný, a určuje tímto ustanovením i obsah kupní smlouvy. Porušení tohoto předpisu nemá v zápětí jen nedostatek předepsané formy a následkem toho jen nežalovatelnost smlouvy ve smyslu § 1432 obč. zák., nýbrž jest to nedostatkem hmotným, který podle § 879, obč. zák. působí nicotnost smlouvy. Z tohoto důvodu není třeba zabývat se dalšími podrobnostmi uplatňovanými žalobcem. Proto může žalovaný podle § 1431, 1447 obč. zák. žádati vrácení toho, co dal ke splnění neplatné smlouvy, a bylo proto vyhověno i žalobě, i mezitímnímu určovacímu návrhu žalující strany, o jehož formální přípustnosti není pochyby, poněvadž rozhodnutí o žalobní žádosti jest závislé na rozhodnutí, zda smlouva stran jest po právu, čili nic (§ 236 cs.). Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Důvody: Odvolání není opodstatněné. Poukazuje se na správné důvody napadeného rozsudku, vývody odvolacího spisu nijak nevyvrácené. Odvolatel tvrdí, že zákon 90/1878 nelze vykládati zákonem 85/62, protože se zákon 90/78 vědomě a úmyslně odchýlil od doslovu zákona 85/1862 a sankcí § 2 zák. 90/1878 není ani nežalovatelnost, tím méně neplatnost obchodu, nýbrž jen peněžitá pokuta, při čemž obchod sám zůstane v platnosti. S tímto názorem nelze souhlasiti. Jest sice pravda, že zákon 90/1878 v § 2 neobsahuje výslovné sankce pro porušení ustanovení § 2, jenž předpisuje, za kterých podmínek prodej losů jest dovolen. Přesto však nemůže býti pochyby o tom, že vůle zákonodárce nebyla a nemohla býti ani jinou, než při vydání zákona 85/1862, že strany nemají býti vázány smlouvou, neodpovídající zákonitým předpisům. To jest jediný možný logický důsledek, vyplývající již ze skutečnosti, že zákon byl vydán a že byly ustanoveny zvláštní přesne předpisy pro uzavření losových obchodů. Uplatňuje-li dovolatel dále, že ani podle zákona 85/62 losový obchod, jak byl uzavřen v souzeném případě, pro nedostatek zákonité formy není nicotným, nýbrž jen nežalovatelným, přehlíží ustanovení § 879 obč. zák., na který se již odvolává prvý soud. § 879 obč. zák. výslovně ustanovuje, že obchod odporující zákonnému zákazu jest nicotným, takový zákaz obsahuje však i zákon 85/62 i zákon 90/78, protože doslov tohoto zákona, že jsou dovoleny obchody jen v určité formě, zahrnuje v sobě zákaz nedovolených obchodů. Další tvrzení odvolatele, že ceny jednotlivých losů lze zjistiti porovnáním kursových cen jednotlivých losů a tržní ceny celkové, že strany zamýšlely plnění a jednání nedílné, vzhledem k zjištěnému porušení § 2 b) zák. 90/78 pro posouzení věci jest úplně bezvýznamné.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y :

Nižší soudy uznaly souhlasně, jak jest zřejmé z rozsudkového výroku prvního soudu, že smlouva, o niž jde, jest n e p l a t n á (n e z á v a z n á). Tento výrok byl odůvodněn tím, že žalované družstvo nedbalo při prodeji losů na splátky podmínek § 2 b) zákona ze dne 30.

června 1878, čís. 90 ř. z., ježto v prodejní listině nebyla udána cena každého losu zvláště, nýbrž všech úhrnem. Pokud dovolatel proti tomu brojí a dovozuje, že se při hledání sankce na nedodržení podmínek § 2 zákona ze dne 30. června 1878, č. 90 ř. z. nelze odvolávat na zákon ze dne 7. listopadu 1862, čís. 85 ř. zák., že vyznačení cen za jednotlivé losy nemá vůbec právního významu, a že ostatně sankce zákona čís. 85/1862 ř. zák. má v zápětí jen nežalovatelnost, není v právu a stačí ho odkázati pro stručnost na důvody rozhodnutí čís. 8252 sb. n. s., v nichž byly tyto právní otázky podrobněji probrány a řešeny v tom smyslu, jak učinily v podstatě i oba nižší soudy, které se od onoho rozhodnutí odchyly jen potud, že označily smlouvu přímo za nicotnou, kdežto nejvyšší soud vyslovil v onom rozhodnutí, že nejde o nicotnost, nýbrž o nežalovatelnost, která se tu rovná nezávaznosti či neplatnosti v nejširším slova smyslu. Než tato odchylka nemůže odůvodniti navrhovanou změnu napadeného rozsudku ve věci samé, ježto, jak bylo již k tomu poukázáno, v rozsudkovém výroku uznáno bylo jen na neplatnost (nezávaznost) smlouvy. Žalobcovo oprávnění požadovati vrácení toho, co dal ke splnění neplatné smlouvy, opřel prvý soud o ustanovení §§ 1431 a 1447 obč. zák. Žalovaná strana neodporovala po té stránce rozsudku první stolice, a teprve v dovolání poukazuje k tomu, že podle § 1432 obč. zák. placení dluhu, který jest neplatný jen pro nedostatek formálnosti nebo který jen zákon nedopouští stíhati žalobou, nemůže býti žádáno zpět, a dovozuje dále, že jest vyloučeno použití § 1435 obč. zák. a že by žalobce mohl požadovati vrácení svého plnění jen kondicí podle § 1447 obč. zák., to však jako na poctivém držiteli dle § 329 obč. zák. Ale ustanovení § 1432 obč. zák. nemůže se žalovaná strana ve svůj prospěch dovolávat, poněvadž v souzeném případě šlo o dvoustranný závazek, který byl částečně splněn jen stranou žalující, kdežto žalovaná strana neposkytla dosud žalobci plnění. O »zaplacení dluhu« podle § 1432 obč. zák. mohlo by se mluvit teprve, kdyby smlouvu splnily obě strany (viz rozhodnutí čís. 3728 sb. n. s.). Ano se tak nestalo, jest žalobce, který jediný plnil, oprávněn žádati vrácení svého plnění kondicí. Ustanovení § 1435 obč. zák. nebylo nižšími soudy použito, takže v té příčině jsou vývody dovolání bezpředmětné. Žalovaná strana nedomáhala se v řízení před prvním soudem toho, by s ní bylo nakládáno jako s poctivým držitelem podle §§ 1437 a 1447 obč. zák., a zejména neuplatňovala proti zažalované pohledávce určité vzájemné nároky, takže v dovolacím řízení nelze se touto teprve v dovolání nadhozenou otázkou obírat.

Čís. 9562

O návrhu tichého společníka, by majiteli firmy bylo uloženo předložiti mu k nahlédnutí obchodní knihy a veškeré účetní doklady jakož i korespondenci, nelze rozhodnouti v nesporném řízení, jde-li o to, zda majitel firmy již řádně dostal této povinnosti, a rozhodnutí této otázky závisí na objasnění sporných okolností takového rázu, že mohou býti vysvětleny jen řádným průvodním řízením.

(Rozh. ze dne 24. ledna 1930, R I 967/29.).